

11.10.2024

Innspill til Kommunal- og forvaltningskomiteen om statsbudsjettet 2025

Staten har det overordnede ansvaret for at barns rettigheter blir oppfylt. Barneombudet mener det er bekymringsfullt når staten delegerer oppgaver til kommunene, uten å sikre at de har tilstrekkelige ressurser. FNs barnekomité har anbefalt at Norge i betydelig grad styrker sin innsats for å sikre at hver kommune blir tildelt de midlene de trenger for å oppfylle sine forpliktelser når det gjelder å gjennomføre barns rettigheter.

Utfordringer knyttet til utenforskap blant barn og unge krever stort fokus, og det viktig at myndighetene fremover har en rettighetsbasert tilnærming i arbeidet med å adresse disse utfordringene. Vi har tillit til at mange kommuner vil prioritere tjenester til barn. Men vi ser også at barns interesser ofte må vike i lokale prioriteringer. Dette gjelder særlig tjenester til barn i utsatte situasjoner og barn som tilhører marginaliserte grupper.

I årene som kommer blir det viktig å styre prioriteringene og hindre at forskjellene i tjenestene til barn øker. Det er godt dokumentert at investering i barns oppvekst og utvikling vil spare samfunnet for betydelige menneskelige og økonomiske kostnader.ⁱ Vi oppfordrer derfor komiteen til å styrke det forebyggende arbeidet i tråd med Regjeringens ambisjoner i Perspektivmeldingen 2024.

Midler til lavterskel psykisk helsehjelp til barn og unge

Regjeringen vil styrke kommunenes rammetilskudd med 150 millioner kroner for å utvikle gode lavterskeltilbud innen psykisk helse. Barneombudet stiller spørsmål ved om tilskuddet møter kommunenes forpliktelse til å gi barn og unge psykisk helsehjelp, og ved om frie midler vil sikre at barn og unge prioriteres i de kommunale budsjettprioriteringene.

For seks år siden løftet FNs barnekomite barn og unges psykiske helse frem som ett sentralt område med behov for rask innsats og med behov for tilstrekkelig med ressurser, også i kommunene. Til tross for at kommunene har ansvar for behandling og oppfølging av barn og unge med milde til moderate psykiske plager,ⁱⁱ er det fortsatt stor variasjon i hvordan kommunene tilbyr oppfølging og behandling. Videre hvordan tilbudet er organisert og hvilke tjenester som tilbys. Dette fører til en situasjon der vi ikke kan si om barn får den hjelpen de trenger.ⁱⁱⁱ

Barneombudet anbefaler derfor at komiteen vurderer om budsjettmidlene er tilstrekkelige og imøtekommer kommunenes ansvar i å gi lavterskel psykisk helsehjelp til barn og unge.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889
Youngstorget,
0028 Oslo

Midler til fullfinansiering av barnevernsreformen

Barnevernet står i en særstilling blant de kommunale velferdstjenestene. Myndighetsutøvelsen er kompleks og krevende. Ettersom barnevernet kan gjennomføre inngripende tvang mot barn og familier, har Stortinget et særlig ansvar for å følge med på at alle kommunale barneverntjenester er rustet til å ivareta oppgavene de er satt til å utføre. Barnevernsreformen setter høyere faglige og økonomiske krav til kommunen.

En grunnleggende forutsetning for at kommunene når reformens målsetning er at de lykkes med det forebyggende arbeidet. Samtidig må kommunene ivareta barn og unge som har behov for omfattende og spesialiserte barnevernstiltak. Omstillingen er krevende og fordrer midler til både forebygging og kostbare tiltak.

Barneombudet har lenge vært bekymret for om kommuner (på grunn av høye egenandeler) velger bort dyre tiltak. Nedgangen i både omsorgsovertakelser og hjelpetiltak styrker vår bekymring.^{iv} I tillegg viser Bufdirs beregninger at kommunene har utgifter til statlige egenandeler med om lag 1,19 mrd kr årlig, mens de har fått en rammeoverføring med om lag 1,47 mrd kr. Dette gir et begrenset rom for å styrke forebyggende tjenester og det kommunale barnevernet i tråd med reformens mål.¹ Det er derfor nødvendig med en større satsning på forebyggende tiltak, barnevernet og støttetjenester i kommunen.

Menon Economics leverte i desember 2023 første statusrapport i evalueringen av reformen.^v Funnene er bekymringsfulle og det vises blant annet til at det mangler en samlet forståelse i kommunene av hva som ligger i begrepene forebyggende arbeid og tidlig innsats. De anbefaler derfor at det utarbeides nasjonale retningslinjer/veiledning i tidlig innsats og forebyggende arbeid i kommunene. Barneombudet støtter dette.

Barneombudet anbefaler derfor at komiteen

- bevilger tilstrekkelig midler til at kommunene kan ivareta både tiltak i barnevernet og det forebyggende arbeidet
- ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for tidlig innsats og forebyggende arbeid i kommunene

Tilsynsordningen med omsorgen for enslige mindreårige i asylmottak må styrkes

Barneombudet har i en årrekke tatt til orde for at omsorgsansvaret for enslige mindreårige må overføres fra UDI til barnevernet, slik at alle barn under offentlig omsorg er omfattet av det samme regelverket.

Hvis Stortinget ikke ønsker å overføre omsorgen til barnevernet, må Stortinget sikre at det bevilges vesentlig mer penger til tilsynsordningen med omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak. Kun tre tilsyn ble gjennomført i 2023, hvilket utgjør 4,7 % av asylmottakene for enslige mindreårige.^{vi} Statsforvalteren har i sin årsrapport for 2023 uttalt at de ser *«et svært bekymringsfullt bilde av risiko for de enslige mindreåriges rettssikkerhet på mottakene.»*^{vii}

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Barneombudet mener denne situasjonen er svært alvorlig og at Stortinget må påse at tilsynsordningen styrkes. Det å sikre periodisk kontroll med det tilbudet som gis til barn som det offentlige har ansvaret for følger også av FNs barnekonvensjons artikkel 25.

Ta gjerne kontakt for mer informasjon:

Lise Raffelsen Hope, lise.hope@barneombudet.no, tlf.: 940 27 121

ⁱ <https://heckmanequation.org/resource/the-heckman-curve/>

ⁱⁱ [Psykisk helsearbeid barn og unge - Helsedirektoratet](#)

ⁱⁱⁱ <https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Fagrapporter/Hvem-skal-jeg-snakke-med-na.pdf>

^{iv} Fra utgangen 2017 til 2022 har det vært en nedgang på 25 prosent på barn med hjelpetiltak og en halvering av omsorgsovertakelser

^v <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2023-165-Evaluering-av-barnevernsreformen-Forste-statusmaling.pdf>

^{vi} Statsforvalteren i Oslo og Viken (2024): "Årsrapport 2023 for Statsforvalterens tilsyn med asylmottak der det bor enslige mindreårige asylsøkere" s. 2

^{vii} Statsforvalteren i Oslo og Viken årsrapport 2023 s. 12

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo